

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กิจการที่มีการก่อตั้งขึ้นในปัจจุบันทุกกิจการ จะต้องมีการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชี ซึ่งข้อมูลทางบัญชีนี้ถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจต่อผู้ใช้งบการเงิน ข้อมูลทางการบัญชีนั้นจะนำมาใช้ประโยชน์โดยผู้ใช้งบการเงินที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้งบการเงินที่แตกต่างกัน ซึ่งข้อมูลทางการบัญชีที่กิจการนำเสนอจะอยู่ในรูปของงบการเงิน งบการเงินเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อผู้บริหาร นักวิเคราะห์ ผู้ลงทุน สถาบันการเงิน และผู้สนใจโดยทั่วไป ซึ่งงบการเงินจะสะท้อนถึงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือของผู้ลงทุน สถาบันการเงินและผู้สนใจโดยทั่วไปที่ใช้ในการติดตามจำนวนเงินที่ได้ลงทุนไปหรือให้กู้ยืมไปถึงผลตอบแทนจำนวนเท่าไร และ/หรือได้ถูกนำไปใช้ในทางที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารเพื่อใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจนี้อาจรวมถึงการตัดสินใจในการลงทุนขายหรือถือเงินลงทุนในกิจการ งบการเงินต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่าย รวมถึงผลกำไรและขาดทุน เงินทุนที่ได้รับจากผู้เป็นเจ้าของและการจัดสรรส่วนทุนให้ผู้เป็นเจ้าของจากความสามารถในการเป็นเจ้าของ กระแสเงินสด ข้อมูลเหล่านี้และข้อมูลอื่นที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินช่วยผู้ใช้งบการเงินในการคาดการณ์เกี่ยวกับจังหวะเวลาและความแน่นอนที่กิจการจะก่อให้เกิดกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการ งบการเงินฉบับสมบูรณ์ที่ใช้ในประเทศไทยในปัจจุบันประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันสิ้นงวด งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จสำหรับงวด หรือ งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้เป็นเจ้าของสำหรับงวด งบกระแสเงินสดสำหรับงวด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งประกอบด้วยสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ ข้อมูลที่ให้คำอธิบายอื่น และ งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันต้นงวดของงวดที่นำมาเปรียบเทียบกับงวดแรกสุด เมื่อกิจการได้นำนโยบายการบัญชีใหม่มาถือปฏิบัติ ย้อนหลังหรือการปรับงบการเงินย้อนหลัง หรือเมื่อกิจการมีการจัดประเภทรายการในงบการเงินใหม่ กิจการต้องนำเสนองบการเงินทั้งหมดในงบการเงินฉบับสมบูรณ์โดยให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน (มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 เรื่องการนำเสนองบการเงิน สภาวิชาชีพบัญชี) หากต้องการให้

การเงินมีประโยชน์ ข้อมูลนั้นต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ซึ่งถือเป็นลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีลักษณะเชิงคุณภาพเสริมซึ่งประกอบด้วย ความสามารถเปรียบเทียบได้ ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ ความทันเวลาและความสามารถเข้าใจได้ (กรอบแนวคิดสำหรับรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2557) สภาวิชาชีพบัญชี) นอกจากนี้ผู้บริหารต้องแสดงถึงความมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบต่อการจัดทำและนำเสนอของงบการเงินให้เป็นไปตามความเป็นจริงไม่บิดเบือนซ่อนเร้น หรือหลีกเลียงและมีการจัดทำงบการเงินตามมาตรฐานการบัญชี สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถนำงบการเงินไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

ในอดีตที่ผ่านมาหลายบริษัทที่มีการตกแต่งบัญชีขึ้น เพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินที่ไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงของกิจการ จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทำให้งบการเงินถูกกล่าวหาว่าขาดความน่าเชื่อถือ และขาดความมีคุณภาพของงบการเงิน แต่ในอีกมุมหนึ่ง การที่ผู้ลงทุนมองแต่ผลกำไรของกิจการโดยไม่เข้าใจพื้นฐานทางบัญชี ก็อาจส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินด้วยเช่นกัน

กำไรถือเป็นข้อมูลทางการเงินที่มีความสำคัญในรายงานทางการเงิน และเป็นสิ่งที่ผู้บริหารคำนึงถึงเป็นอันดับแรกๆ เนื่องจากนักลงทุนต้องการเป้าหมายอย่างง่ายในการประเมินผลการดำเนินงานของบริษัท งานวิจัยในอดีตจำนวนหนึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทจะได้รับผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจเมื่อสามารถบรรลุเป้าหมายกำไรได้อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ตลาดจะให้รางวัลกับบริษัทที่สามารถรักษาความต่อเนื่องของการบรรลุเป้าหมายกำไรและการเพิ่มขึ้นของผลกำไร สะท้อนได้จากระดับผลตอบแทนของการลงทุนในหุ้นที่สูงกว่าปกติ ในทางกลับกันเมื่อใดที่บริษัทไม่สามารถรักษาแบบแผนดังกล่าวไว้ได้แล้วจะส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากมุมมองของนักลงทุนที่มีต่อบริษัทในระยะยาวเปลี่ยนแปลงไปและปรับมุมมองจากเดิมที่เป็นบวกกลายเป็นลดลงในทันที ทั้งยังสะท้อนภาพของผลการดำเนินงานของบริษัทในอนาคตที่ไม่พึงประสงค์อีกด้วย (Barth, et al., 1999 ; Skinner และ Sloan, 2002 ; และ Myers, et al., 2007)

การที่นักลงทุนใช้ผลกำไรเป็นจุดอ้างอิงอย่างง่ายต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจและให้มูลค่าส่วนเพิ่มกับบริษัทที่สามารถรายงานผลกำไรได้เป็นไปตามเป้าหมาย จึงเป็นมูลเหตุสำคัญต่อผู้บริหารในการรายงานผลกำไรให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือเป็นไปตามความคาดหวังของนักลงทุนไม่ว่าจะเป็นการรายงานผลกำไรที่เป็นบวก การรายงานผลกำไรที่แสดงถึงแนวโน้มที่ดีขึ้น หรือการรายงานผลกำไรที่เป็นไปตามหรือเกินกว่าที่นักลงทุนคาดการณ์ (สมชาย สุภัทรกุล, 2548)

นอกจากผู้ใช้งบการเงินจะมองที่กำไรของกิจการแล้ว ในส่วนของการวัดประสิทธิภาพก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาถึงระดับความสามารถในการดำเนินงานของหน่วยผลิต ว่าสามารถใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดในการสร้างผลผลิตออกมาได้อย่างเหมาะสมเพียงใด และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารของทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานเอกชนหรือหน่วยงานภาครัฐ สำหรับหน่วยธุรกิจเอกชนนั้น ประสิทธิภาพเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นเพื่อให้แข่งขันในตลาด หากว่าหน่วยงานด้อยประสิทธิภาพ มีต้นทุนสูงเกินไปหรือใช้ปัจจัยการผลิตมากเกินไป ก็อาจประสบปัญหาการขาดทุนและต้องถอนตัวออกไปโดยปริยาย ดังนั้นประสิทธิภาพจึงเป็นตัวช่วยให้การบริหารงานและการดำเนินงานตามแผนงบประมาณโครงการกิจกรรม บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือลดความเสี่ยงต่อการไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ของงาน เพื่อช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงความก้าวหน้าผลสำเร็จของงาน ผลกระทบ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานตามแผนนำมาสู่กระบวนการกำกับดูแลหน่วยงานที่ดียิ่งขึ้น (ประสพชัย พสุนนท์, 2548)

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาถึงการวิเคราะห์คุณภาพกำไร ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยศึกษาเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมุ่งเน้นที่วิธีคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital accruals) และวิธีคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ (Total net operation accruals) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณภาพกำไรด้วยวิธีคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน และวิธีคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ โดยเกิดจากแนวคิดที่ว่ากิจการจำเป็นต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานและผลกระทบของหลักเกณฑ์คงค้างนั้นจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร ซึ่งวัดได้จากเงินทุนหมุนเวียนสุทธิ ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดบัญชี ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ข้อมูลทางการบัญชี เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ได้ง่ายและเปิดเผยต่อสาธารณชนทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์คงค้างในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (กลุ่มอุตสาหกรรม) โดยใช้วิธีคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียนและวิธีคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(กลุ่มอุตสาหกรรม) โดยใช้วิธีคงค้ำจากเงินทุนหมุนเวียน และวิธีคงค้ำจากการดำเนินงานสุทธิ

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์คงค้ำในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(กลุ่มอุตสาหกรรม)

คำถามการวิจัย

1. วิธีการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(กลุ่มอุตสาหกรรม)ที่ต่างกันมีคุณภาพกำไรแตกต่างกัน หรือไม่ อย่างไร

2. การวิเคราะห์คุณภาพกำไรด้วยวิธีคงค้ำจากเงินทุน ของกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างกันมีคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

3. การวิเคราะห์คุณภาพกำไรด้วยวิธีคงค้ำจากการดำเนินงานสุทธิของกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างกันมีคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

4. คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. วิธีการวิเคราะห์คุณภาพของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(กลุ่มอุตสาหกรรม)ที่ต่างกันมีคุณภาพกำไรแตกต่างกัน

2. การวิเคราะห์คุณภาพกำไรด้วยวิธีคงค้ำจากเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างกันมีคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานแตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์คุณภาพกำไรด้วยวิธีคงค้ำจากการดำเนินงานสุทธิของกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างกันมีคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานแตกต่างกัน

4. คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์คงค้างในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์คงค้างในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยแบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม โดยใช้งบการเงินประจำปี 2553-2556 ในวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ข้อจำกัดของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์คงค้างในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” โดยมีข้อจำกัดในการจัดทำคือ ข้อมูลทุติยภูมิที่นำมาวิเคราะห์นั้นอาจทำให้คุณภาพของกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานไม่มีความสัมพันธ์กัน อาจเกิดจากวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คำนิยามศัพท์

คุณภาพกำไร หมายถึง กำไรที่มีรายการคงค้างต่ำและมีความใกล้เคียงกับกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน โดยมี 2 วิธี ดังนี้

- วิธีคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital accruals : WCA) หรือคำนวณจากผลรวมของการเพิ่มขึ้นของลูกหนี้ การเพิ่มขึ้นของสินค้าคงเหลือ การลดลงของเจ้าหนี้ การลดลงของภาษีเงินได้ค้างจ่าย การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น และการลดลงของหนี้สินหมุนเวียน

- วิธีคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ (Total net operation accruals : NOA) หรือคำนวณจากความแตกต่างระหว่างกำไรสุทธิกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน หมายถึง ความสำเร็จหรือผลสำเร็จของการดำเนินงานตามนโยบายของอุตสาหกรรม โดยวัดจากกำไรสุทธิของบริษัท และนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์คงค้างในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(กลุ่มอุตสาหกรรม) โดยใช้วิธีคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียนและวิธีคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ เพื่อใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนของผู้มีส่วนได้เสียในกิจการ
2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(กลุ่มอุตสาหกรรม) โดยใช้วิธีคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียนและวิธีคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิเพื่อใช้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการ
3. ทำให้ผู้ใช้งบการเงินใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และตัดสินใจได้ว่างบการเงินของกิจการนั้นได้แสดงคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือไม่และเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในกิจการนั้น